

Itzulpenari buruzko zenbait aldizkariren berri ematea

Beatriz Zabalondo

BABEL. Revue Internationale de la Traduction. Publiée pour la Fédération Internationale des Traducteurs avec le concours de l'UNESCO. Revue trimestrielle, consacrée aux informations, aux progrès et aux recherches dans le domaine de la traduction et de l'interprétation. International Journal of Translation. Published for the International Federation of Translators with the assistance of UNESCO. Quarterly journal devoted to information, development and research in the field of translation and interpreting. Vol. 35. No. 3/1989.

Sommaire — Contents

Articles

BORIS HLEBEC: Factors and steps in translating.

EDNA APHEK and BETHUVAL: On the translation of «Talit Aheret», a short story by S. Y. Agnon-2.

DI JIN: The Great Sage in literary translation. Transformations for equivalent effect.

Le monde de la Traduction — The World of Translation.

La vie de la FIT — The life of FIT.

Conseil — Council.

Commissions et comités — Commissions and committees.

Publications de la FIT — FIT publications.

Collection UNESCO d'œuvres représentatives — UNESCO Collection of Representative works.

Agostinho Neto: *Sacred Hope* — Gyula Krudy: *Sindbad ou la Nostalgie*.

Informations bibliographiques et lexicographiques

Bibliographical and Lexicographical Information.

J.C. SANTOYO: Teoría de la Traducción: Antología.

M. MOULD DE PEASE ET AL. (éds): Actas del Primer Encuentro Nacional de Traductores (Henri van Hoof)

JOACHIM BUSCHA/IRENE ZOCH: Der Infinitiv (L. de Grauwe).

B. Hlebec-en artikulua, itzulpenaren teoria batu baten 'giltzak' ematen ditu; funtsezkoena, itzulpen bikaina egitera zuzenduko gaituzten zenbait faktoreen zerrenda ematea da.

Itzulpena, erabaki prozesu gisa definitu zuen Levy-k. Definizio honi heltzen dio artikulugileak, itzulpena bera eragiten duten faktoreen zerrenda osatzeko. Itzulpen lanean ari denak — itzultzaile zein interpretariak — eman behar dituen urratsak, faktore horien mende daude eta askotan berauekin nahastuta azaltzen dira. Honako hauek dira:

1. jatorrizko testua interpretatzeko behar den ezaguera (aktibatzea).
2. itzulpenaren hartzailereko jarrera.
3. kodearen aukeraketa.
4. jatorrizkoaren interpretazioa.
5. jatorrizkoaren presentzia edo ausentziarekiko kontzientziatzea.

6. jatorrizko testuarekiko itzultzailearen jarrera.

7. itzulpen-kodearen formarekiko jarrera.

8. literaltasun maila erabakitzea.

9. intentzioak erabakitzea.

10. jatorrizko intentzioak emateko moduak erabakitzea.

11. birkodifikatzeko behar den ezauguera (aktibatzea).

'Intentzio' nozioa aplikatu da, esanahi klase guztitako termino orokor gisa; funtzio komunikatiboak, aldiz, (estiloa barne), intentziorik gabekotzat hartu dira.

Azkenik, itzulpen prozesua azaltzen da, Ivo Andric-en *The Bridge on the Drina* nobelaren pasarte baten adibidearekin; bertan erakusten da, zein urrats eman daitezkeen faktoreak aldatu ahala.

SENEZeko aurreko alean azaldu genuen, nola E. Aphek-ek lau lagun aurkeztu zituen 1986ko udaberrian, S.Y.

Agnon-en *Talet aheret* ipuin laburra itzultzeko. Artikulu honetan datoz falta ziren bi itzulpenak.

Azkenengo artikuluan, Di Jin-ek dio, itzulpen literarioetan jatorrizko formari eusteko ahaleginean, itzultzaileak kale egin dezakeela baldin eta ez badu behar bezala forma hori egokitzen. Zertarako egokitu forma? Irakurleari mezua ulergarri egiteko. Baina forma eta mamia oso uztartuak datoz literaturan, eta formaren egokitzeak mamiaren aldaketa ekarriko du itzulpen prozesuan.

Formaren egokitu premiak ez ditu erakusten halaber, hortik etorriko diren konplikazioak. Eta hain zuzen ere, honetaxe datza literatur itzulpenaren artearen zailtasuna.

Itzultzaileak egiten dituen egokitzeak, formalak ez ezik mamiarenak ere badira; nahiz eta diskusio teorikoetan sarritan esaten den, formalak baino ez direla. Azken finean oso zaila bait da, forma eta mamia banantzea; baina Di Jin-ek dioen bezala, ez dira bi entitate bezala ikusi behar, baizik eta entitate beraren bi alde bezala.

Aldaketa formalek, zein eragin duten irakurleengan ikusteko, Txinako ingelesezko irakasle honek, ikerketa bat egin du Li Bai-ren *Jing Ye Si* poemaren ingelesezko bederatzi bertsiorekin. Mamiaren aldetik argia, eta interpretazio askotarako lekurik uzten ez duen poema laburtxo hau aukeratu du hain zuzen, elementu formaletan bereizten direlako batipat bertsiu guztiak.

BABEL. Revue Internationale de la Traduction. Publiée pour la Fédération Internationale des Traducteurs avec le concours de l'UNESCO. Revue trimestrielle, consacrée aux informations, aux progrès et aux recherches dans le domaine de la traduction et de l'interprétation. International Journal of Translation. Published for the International Federation of Translators with the assistance of UNESCO. Quarterly journal devoted to information, development and research in the field of translation and interpreting. Vol. 35. No. 4/1989.

Sommaire — Contents

Articles

DIRK DELABASTITA: Translation and mass communication: film and T.V. translation as evidence of cultural dynamics.

DAN SHEN: Literalism: NON "formal-equivalence"

Le monde de la Traduction — The World of Translation.

La vie de la FIT — The life of FIT.

Sociétés membres de la FIT — FIT member societies.

Sociétés membres associées — Associate member societies.

Publications de la FIT — FIT publications.

Collection UNESCO d'œuvres représentatives — UNESCO Collection of Representative works.

Haldun Taner: *Thickhead and other Turkish stories.* — Shiga Naoya: *A Kinoshiki: Récits.*

Informations bibliographiques et lexicographiques Bibliographical and Lexicographical Information.

BRIAN T. FITCH: *Beckett and Babel: An Investigation into the Status of the Bilingual Work* (Mladen Jovanovic)

HENRI VAN HOOFF: *Précis pratique de traduction médicale (anglais-français)* (John Cairns)

BARBARA WOTJAK & MANFRED RICHTER: *Deutsche Phrasenologismen. Ein Übungsbuch für Ausländer* (L. de Grauwe).

Ez da beti aukera izaten mass-medietako itzulpengintzari buruzko lanik aurkitzeko, itzulpen aldizkarietan. D. Delabastita-k ere hala dio bere artikuluan: harrigarria da, alde batetik ikusentzuteko komunikabideetan itzulpenak duen garrantzia (kantitatean, baina era berean kualitatiboki ere bai), eta bestetik, itzulpen-zientziak zeinen arreta gutxi eskaintzen dion. Disproporzioa izugarria da. Lanak argitaratu, argitaratzen dira, baina gehienek argibide teknikoak baino ez dituzte eskaintzen; eta preskriptiboak dira gehiago, deskriptiboak baino.

Artikuluan, disproporzio nabarmen honen arrazoiak aztertzen dira, batez ere, hutsunea nola bete liteken erakutsi asmoz. Hemen proposatzen den eredu, literatur itzulpengintzan ondo frogatu-

tako ikerketa bideetan du oinarria. Gideon Toury-ri jarraiki, hiru maila bereizten ditu itzulpengintzan: Egoera soziokultural jakin baten barruko filme eta telebistako itzulpengintza (*performance*-aren maila), itzulpen aukera zabal baten artean, hautaketa batzu egitea da (*competence*-aren maila); hautaketa hau *arauen* mailak aginduta dator.

Ikusentzuteko itzulpengintzaren ikertzaileek kontutan hartu beharko dute bereizketa hau. Beren lehendabiziko egitekoak izango dira, besteak beste:

- Konpetentzia eredu bat eratzea, hau da, ikusentzuteko itzulpenaren teoria, intromisio normatiborik gabekoa eta disziplina anitzetan oinarrituko dena (filmearen semiotika, itzulpen teoria, etabar.)

– Itzulpenen errealitate historikoaren azterketa sistematiko eta inpartziala, jakiteko zein mekanismo normatibok gidatu duten itzultzaileen lana. Modatik kanpo azkenaldi honetan,

baina literalismoak badu oraindik jarraitzaileak. Dan Shen-ek, bigarren artikuluan, literalismoaren izaitea eta gaurko egoera aztertzen ditu.

TRADUIRE. Revue Française de la Traduction. Information Linguistique et Culturelle. Société Française des Traducteurs. N° 141. Décembre 89.

Sommaire

8ème Congrès UNAPL.

La Littérature de la Traduction. *Jean Maillot.*

Les messagers de l'esprit. *Maurice Voituriez.*

Translators! Boost your output by 25%

A propos des cartes Fax.

Des Perles. *Jean Maillot.*

Glossaire des Termes Boursiers. *Jean-Michel Cicile.*

Ouvrages Recus. *Jean Maillot.*

La revue des Revues. *Jean Maillot.*

La vie de la SFT.

“La revue des Revues” sailean (beste aldizkari batzuen berri ematen duena), *Nouvelles de la FIT* komentatzerakoan, J.M. Zabaleta eta K. Izagirreraren artiku-

luak aipatzen dira. Lehenengoaren gaia, euskal itzulpen literarioa historian zehar eta bigarrenarena, gaurko egoera eta etorkizuneko perspektibak.

TRADUIRE. Revue Française de la Traduction. Information Linguistique et Culturelle. Société Française des Traducteurs. N° 142. Décembre 89.

Sommaire

Editorial.

Les ateliers de l'Institute of Translation and Interpreting, Londres.
Bruno Berger.

Terminologie Technique: L'example neerlandais. *Maurice Voituriez.*

Laissez parler votre P.C. *M.L. Seren-Rosso.*

Des Perles. *Jean Maillot.*

Réalisation d'un glossaire avec le logiciel "Symphony". *F. Kozie-rowski, SFT Sud-Est.*

Les faiblesses de "Madame Bovary". *Jean Maillot.*

Ouvrages reçus. *Jean Maillot.*

Revue des Revues. *Jean Maillot.*

La vie de la SFT.

TRADUIRE. Revue Française de la Traduction. Information Linguistique et Culturelle. Société Française des Traducteurs. N° 143. Mai 90.

Sommaire

À la conquete de l'"Est Dorado". La CPEI forme des linguistes aux métiers de Commerce. *M. L. Seren-Roso.*

La traduction française à Hong-Kong. *E. Boucher.*

Traduction et télévision. *Maurice Voituriez.*

Appel de la Federation International des Traducteurs aux ministres de la culture.

Ouvrages reçus. *Jean-Maillot.*

Revue des revues. *Jean-Maillot.*

Quelques perles. *Jean-Maillot.*

Informations.

La vie de la SFT.

Frantziako CPEIak (Centre de Préparation aux Echanges Internationaux), esportatzaile 'konpletoak' prestatzen ditu, ez bakarrik, tratu baten xehetasunak ongi menderatzeko gai direnak, baizik

eta Eki-Europako herrietan enpresa frantsesen "errotzean" lagunduko dutenak. Merkatu berrian errazago sartuko dira, bertako hizkuntza eta kulturaren berri jakinda.

Leuven-eko Psikologia Experimentaleko Departamentuak inkesta bat egin zuen, teleikusle gazte eta helduen artean, jakiteko zein zen beren jarrera bikoiztutako filmeen aurrean. Inkestatu guztiak neerlandofonoak ziren; hain zuzen ere filme gehienak, neerlandera gabe, beste hizkuntza bat hitzegiten bait dute. Lau urtez iraun zuen inkesta honek ondorio hauek erakutsi zituen:

- Bi lerroko azpitulua da egokiena (64 hizki gehienez).
- Sei segunduko iraupena azpituluko, zein eta hitz arrarorik azaltzen

ez den; orduan gutxiegia dira sei segundu.

- Azpitulua obsesionagarriak dira. Nahiz eta filmean hitzegiten den hizkuntza ulertu, ikusleak azpitulua irakurtzeko joera du: Atentzioa imaginetik azpitulutara pasatzen da etengabe.
- Teleikusle flamandar gehienak (% 98), azpituluen aldeko azaltzen dira eta ez filme bikoiztuena. Aldiz, itzulpenak eskasak direla diote.

META. Journal des traducteurs. Translators' Journal. Organe d'information et de recherche dans les domaines de la traduction, de la terminologie et de l'interprétation. Les Presses de l'Université de Montréal. Vol. 35, N°1, mars 1990.

1. Hommage à Jean Darbelnet (1904-1990).
2. Actes du Colloque International «La Traduction Proligère».

Sommaire-Contents

Avant-propos. *Monique C. Cormier et Jacques Lethuillier.*

La traduction proligère: allocution d'ouverture. *André Clas.*

L'Europe en neuf langues: champ d'affrontements et ferment d'intégration linguistiques. *Roger Goffin.*

La traduction et l'interprétation comme révélateurs des mécanismes de production et de compréhension du discours. *Daniel Gile.*

Word Processing and the Translation Process — The Effect of the Medium on the Message. *Hildegund Bühler.*

La fonction heuristique de la traduction. *Barbara Folkart.*

Word-Formation and Translation. *Dieter Kastovsky.*

L'étude des langues des spécialités médicales: un scialytique sur un champ opératoire. *Amal Jammal.*

Le foisonnement en traduction technique d'anglais en français.
Christine Durieux.

Équivalence lexicale et traduction. *Christine Bagge.*

Interpreting Errors in Translation. *Candace Séguinot.*

Translation and the Bilingual Dictionary. *Roda P. Roberts.*

Translation as a Means of Defining Grammatical Structures. *Dora Sakayan.*

La traduction des hyperonymes et autres termes de grande extension.
Danica Seleskovitch.

The Impact of Translation on Target Language Discourse: Text vs. System. *Albrecht Neubert.*

La traduction prolifère? — Sur le statut des textes qu'on traduit.
Jean-René Ladmiral.

La traduction: histoire et théorie. *Paul St-Pierre.*

Translation and *Le Différend*. *Marilyn Gaddis Rose.*

Théoriser, c'est pas terroriser ou l'erreur en traduction. *François Peraldi.*

Marked and Unmarked Translation: An Approach from Semiotically Based *Natural Text Linguistics*. *Wolfgang U. Dressler.*

L'interprète face aux emprunts. *Marianne Lederer.*

Traduction et développement de la terminologie française dans le domaine des affaires. *Zélie Guével.*

Essai de logico-syntaxe comparée: la traduction de la conjonction anglaise *as*. *Paul Jinot.*

German *ad hoc* Compounds in Translation. *Catherine Mealing.*

Le rôle des mots d'emprunts dans la traduction biblique. *Jean-Claude Margot.*

La traduction et la constitution des langues: le cas de l'arabe. *André Roman.*

The Mentions of Equivalence in Translation. *Alan Melby.*

Paradoxes du discours québécois sur la traduction. *Sherry Simon.*

Comment dénaturer une traduction. *Maurice Pergnier.*

La traduction juridique: standardisation *versus* créativité. *Vassilis G. Koutsivitis*.

L'argot des toxicomanes en français et en anglais. *Jean-Paul Brunet*.
Le traducteur littéraire: un marieur empathique de cultures. *François Wuilmart*.

Le texte publicitaire: traduction ou adaptation? *Claude Tatilon*.

La traduction est-elle civilisatrice? Fonctions de la traduction et degrés de civilisation. *Jean-Claude Gémard*.

Présidents de séance. — Participants.

Joan zen urteko *Meta*-ren lehenengo ale hau, berezia dugu. Hain zuzen ere, Montréal-eko Unibertsitatean, 1989ko urriaren 5, 6 eta 7an izandako jardunaldiaren, 7 herrialdetako 32 hizlarik irakurri zituzten txostenak biltzen ditu. Jardunaldi hauen ideia aldizkariaren erredakzio batzordean sortu zen, 1988 urtearen azken aldera, 1990eko lehenengo aleen planifikazioa egiten ari zirela. Aldizkariaren 35. urteurrena ospatzeko modu egokia zela ikusi zen.

Gaia aukeratu zen, bi alde nagusiren inguruan aurkeztuko zen asmoz: gizarteen eboluzioan itzulpenak jokatu duen papera eta *Meta*-k berak jokatu duena itzulpengintzan.

Jardunaldien inaugurazio hitzaldian, André Clas-ek, aldizkari honen zuzendariak, Kolokioaren izenburuaren («*La traduction prolifère*») zergatia azaldu zuen: itzulpenak esan nahi du, emaltzea, garapena, eta ideia berrien sortzea; Bestearen eta Besteagatik integratzea, aldatzea eta aberastea.

Eta horixe izan da, hain zuzen, *Meta*-k bete duen papera ideien eboluzioan. Eta ezin ahaztu itzulpenaren rola zibilizazioen eboluzioan; Bibliako aipamenduetatik hasi eta gaur arte.

Ezin ditugu txosten guztiak laburtu hemen; gutxi batzuren aipamen laburra baino ez dugu emango:

ROGER GOFFINek, Europako aniztasun linguistikoa hartu zuen gaitzat; Europa anitz, hizkuntzanitz, eta kultur-anitza izango dena, edo ez dena.

DANIEL GILEk, diskurtsoaren produkzio eta ulertze-mekanismoak aztertze bide pribilegiatu gisa ikusten du itzulpena.

DIETER KASTOVSKYk erakusten digu, JH eta XHko testuen artean dauden diferentzien arrazoia, hizkuntza bakoitzak hitzak sortzeko dituen prozesu desberdinetan aurkitzen dela.

CANDACE SEGUINOTek, itzulpengintza eta interpretaritzako akatsen interpretatzeaz aritu zen; emaitzek, itzulpen prozesua hobeto ezagutzeko bali dezaketela dio.

ALBRECHT NEUBERTek, itzulpenak xede hizkuntzan duen eraginaz hitzegin zuen: faktore aberasgarria izan daiteke, baina baita poluitzaile arriskutsua ere.

JEAN-RENE LADMIRALek, ikuspegi kulturaletik heldu zion itzulpengintzari, eta kulturaren auto-analisisa egiteko bide den heinean aztertu.

ALAN MELBYk, hurbilketa linguistiko ez-tradizionala egin zuen: hizkuntza bakoitzak bere-berea duen era berezian egituratzen du mundua. Eta hemendik atera ditu itzulpen teoriari aplikatzeko zenbait ondorio.

CLAUDE TATILONek, komunikazio publizitarioaren dinamika deskribatu eta adibide batzurekin erakusten du, testu publizitarioak itzuli behar direnean, egokipenak agintzen duela.